

מסורת הש"ס

(א) ז"ל צה, (ב) לעיל ב.,
(ג) [לקמן ס.] מכות ה.,
(ד) [יומא עו.] ה) צס"א
נוסף: לשנים, (ו) ז"ל הכי.
רש"ל,

תורה אור השלם

1. עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אֹ
שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוֹמֶת הַמֶּת
לֹא יוֹמֶת עַל פִּי עֵד
אֶחָד: דְּבָרִים י"ז

גליון הש"ס

תוֹס' ר"ה לא וכו' דפליג
על ר"ש. עיין לקמן דף מא
ע"ב דרש"י ד"ה ר"ע
וצמקס' שם:

הגהות הב"ח

(ה) תוספות ד"ה צומן
וכו' צפ"ק למכות היכי
אמרין להו' אמר רבא
הכי אמרין להו' (ג) בא"ד
ולא כנסתדרין שראוהו
באחד שהרג את הנפש
אע"פ: (ג) בא"ד ממקיים
העדות בשאר:

מוסף רש"י

מכרות. מלקות ארבעים
(עדי ב.). אלא להחמיר
עליו. שנה תאמר הואיל
ונלכו הוא היתה העדות
מקימת על יעשו זו דין
הזמן, ליתמד הכמות שאל
הוא מן מקימי דבר (מכות
ה.). על אחת כמה וכמה
ישראל שבר כזה. שמאני
היה הטובה מרובה ממדת
פורענות, במדה טובה הוא
אומר עולר חסד לאלפים,
במדת פורענות הוא אומר
על שלשים ועל רבעים (שם).

דיני ממונות בשלשה

דאסער זיך מלכות וואו אסר זיך קעגן. דאס וואו לא מיקטל
אלא לוקה דאין יך מיתת זיך דין שלא נאמר זה לאו וקסדר לאו
שניתן לאהרם מיתת זיך דין לוקין עליו כי אסרו זה מלכות וואו
הטל: משום ר' ישמעאל אסרו בעשרים ושלוש. טעמא מפרש

לִקְמֹן (דף יא.): **אחד מן העדים.** והי
שם שלשה או ארבעה שיכולה עדות
להתקיים בשאר: **הא דרבי עקיבא**
במסכת מכות: לא בא שילשי דו'.
דממשמע שנאמר (דברים יט) על פי
שנים עדים (יקום) כל שכן שלשה
לגנה שלשה או שלשה עדים אלא
להחמיר עליו ליתן חומר בעדי שקר
ששילשי זה אע"פ שלא היה זה נידון
על פיו למיתה שהרי בשנים שהעידו
מתחלה נמי היה נידון אפילו הכי עשה
הכחוב את דינו כיוצא באלו שאם
הוזמו ייהרג אף השלישי מפני שניתפל
לעוצרו בעירה: קל וחומר שישלם
שכר וכו'. דקיימא לן^ה **הדך טובה**
מורוה ממדת פורענות מלך קל
וחומר הוא: כמה דברים אמורים.
דעדותן בטלה: דייני נפשות.
דלחמנא אמר (במדבר לה) והזילו
העדה דמהדירין בחר זכותא לבטל
העדות ולא ייהרג לא הוא ולא הס:
דיני אומר אחד דיני ממונים ואחד
דיני נפשות. שוין בכך דעדותן בטלה:
ואימתי. דייני נפשות עדותן בטלה:

צומן שהתרו: הקרוב או הפסול בעוברי עזירה שגילו דעמס שאף הם נעשים עדים והרי הכתוב הקים שלשה) לבטל העדות אם י"י קרוב או פסול אבל לא התרו הקרוב והפסול בעוברי עזירה אלא שמתקן והכשרים התרו בהן אין אלו נעשים עדים ומתקיים העדות ששאר:

ד'פליג אדר"ש וס"ל דנהרגין אע"פ שאין שלשמן וזממין דקסרס
כאשר זמם הרי זממו שנים שיש כח בידיהם להרוג בפני עצמם ו
לא תריך קרל דכתיב (סס) והנה עד שקר העד דמשמע כל העד
אבול אין לפרש לא בא השלישי להקל עליו גרידא אלא גם להחמין
דיבור דמפרש התם בגמרא אבול רבי עקיבא קרס שנשגא אע"פ
דעד שיהי שלשמן וזממין בצלוו בצת אחת בצלוו זה אחר

בזמן שחתרו בהן, מפרש צ"ק דמכות (דף ו. א. וסא) (ה) ה"ל אמי ל נמלא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה ואי אמי ל להעיד לא אמרינן נמלא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה להעיד לא דאי לא תימא הכי כל גיטין כשנותנין אותן בפני קרובים והוא דקאמר מה יעשו ב' אחים ודאי יכולין לתקן שלא ילכו שניהם וכבר צ"ב ד' אע"פ שהשני העיד לאחר כדי ליצור מ"מ עדותן בטלה דבשעת ראייה רואין יחד ומתכוונין להעיד לכך עדותן בטלה אפילו ב' בתוהן כדי ליצור דהאם הומה משעת ההעדא עדים קא אחיא ואע"מ עיקרא דלכתי לא חסיק אדעתיה יקום דבר במקיימי דבר הכי ולשנוי קמאי דממעטי' הרוב וההורג מיקום דבר דבעינן שילכו ב' להר"י דרוקא בעד המעיד אין עד נעשה דיין אבל במתכוין להעיד שאתה יכול להזימה וכוון שהעדים צעלמא דיין לא ירצו לקבל הוצא המעיד אלן העדים לפני האם אלו הדיינין דבעינן שיעידו ובעד המעיד בפיו וכן במתכוין להעיד ולא כפי' דבינו שמואל שפיר' בעי קרוב או פסול עדותן בטלה וכן לענין שאינו נעשה דיין ודוקא מ' את החולה כו' משמע דווקא שנכנסו לבקר ולא נתכוונו להעיד אמרינן דלא אמרינן אין עד נעשה דיין אלא עד המעיד דאי לא תימא פסיק רב יהודה הלכה כרבי יוסי דבראייה צעלמא נעשה עד אע"ל לבקר את החולה וכו' רצו עושין דין ואמאי הא בראייה צעלמא נע' מראיה לא צעדות החדש (ר"ה דף כה: וסא) צעלמא שלשה וכן צ"ד ו' אמי נגראיה לרשב"א דהני לא פרכי ניהור דרבי יוסף אע"ל כחך לית ליה ש"ל פי' שני עדים מהם בו דלאמר כסמור וכמו שגמס אין יכולין להעיד השאיר לא וכן נראה הדברים דאם החזמו כולן לא היו נהרגין אותן ש' נמלא אחד מהן קרוב או פסול אלא צאותן שותרו והא דקאמר ר' אמרי דבעין דלרבי צעלמא להעיד צעלמא סגי דלמוכח במכות (דף יד) משמע הכא דלר' יוסי בראייה צעלמא אמרינן נמלא אחד מהן קרוב שנחלקו במשנה זו אבל מתוך משנה אחרת י"ל ללמוד דבעי' ר' יוסי אלא במאי דקאמר אלא דדיין ממונות מתקיים (א) העדים ש' אמי גריד' להו לרבי קאי וכן מוכח דקאמר ר' אמרי לתיחוי תמינא מה יעשו דצדיני ממונות לא שייכא התראה אלא ודאי לא צע'.

פרק ראשון סנהדרין

דאָאָרן בײַה אַמאָקות. ואמאי כמ"ד (מכות יג.) לאו שניתן לאזהרה
מימת צ"ד לוקין עליו ואם היינו יכולין לפרש במלקות
של מוציא שם רע היה מתיישב ויממה דמשמע האל דקצר ר' מאיר
מכות בג' אם כן הוה דריש קרא ונאדקוין ענין עדים וזוממין דלקו
לדבאן (דס.) לעזר הוה חזני מה

דאתרו ⁶ ביה מלקות ולא אתרו ביה קטלא
וקמפלגי בפלוגתא דרבי ישמעאל ורבנן
⁷ דתנן מכות בשלשה משום רבי ישמעאל
אמרו בעשרים ושלשה רבינא אמר כגון
שנמצא אחד מן העדים קרוב או פסול
וקמפלגי בפלוגתא דרבי יוסי ורבי אליבא
דר' עקיבא דתנן רבי עקיבא אומר לא בא
⁸ שלישי אלא להחמיר עליו לעשות דינו
כיוצא באלו א"כ ענש הכתוב את הניטפל
לעוברי עבירה כעוברי עבירה על אחת
כמה וכמה שישלם שכר את הניטפל
לעושה מצוה כעושה מצוה *ומה שנים
נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן
בטלה אף שלשה נמצא אחד מהן קרוב
או פסול עדותן בטלה ומוניין שאפי' מאה ת"ל
עדים א"ר יוסי בר' אבדין נפשות אבל ברדי
ממונות תתקיים עדות בשאר רבי אומר *אחד
דיני ממונות ואחד דיני נפשות *ואימתי בזמן
שהתרו בהן אבל בזמן שלא התרו בהן
מה

הרשע כדחמך פרק נערה (כמוצות 77 מו.) למדנו ויטרו מויתרו
ויטרו מכן וכן (מכן) מוהיה חס בן הכות הרשע:

לא בא השלישי לחקק עליו אלא לחחמיר עליו. אדרש קאי דקמני צפ"ק דמכות (דף ה' וסע) לעיל מהך ר"ס אומר מה שנים אין נהרגין עד שיהו שניהם זוממין אף שלשה וכו' ומצי למימר דהקיסא שלשה לשנים לענין זה דכיון דמחייב (דברים יט) ועשיהם לו ונטרם פירש דמכות (סע) לא בא השלישי להקל עליו דלהקל עליו ואינן נהרגין עד שיזמוו כולן ולא בא הכתוב אלא להחמיר עליו עליו אע"י דרש"י מודה להקלשן נהרגין ה"מ כשצאו בתוך כדי א"ח כ"י מדנקט נטפל דהא כיון דלית ליה לרצי עקיבא היקישא נמי ויהי' ^א להכי כי היכי דמחייב לענין לענש כמחוס:

וְלֹא לְאֶסְכָּרִי אֲחִימוֹ אוֹ לְמִיחִי אֲחִימוֹ אִי אֲמִי לְאֶסְכָּרִי אֲחִימוֹ
 אֲחִי אֲחִימָה מִה יַעֲשׂוּ שְׂנֵי אֲחִים כִּי וְנִרְאֶה לָרִי דְמָשׁוֹ שְׁתַּכְּחוּנוּ
 אֶל שְׁהוֹלָכִים וּמַעֲדִים כּוֹלֵן בְּצִד אֲבָל מָשׁוֹ רִאִיָּה לְחוֹד שְׁתַּכְּחוּנוּ
 אוֹ פְסוּלִים יִהְיוּ פְסוּלִים אִם יִתְכּוֹן הָא' וְלִי יוֹסִי אֲפִילוֹ לֹא יִתְכּוֹן
 וְעֵד אֲבָל פַּעֲמִים שָׁלָל יַדְעֵה זֶה זֶה וְעֵד הָאֵד אֲעִ"פ שֶׁהֵעִד אֲחִיו
 אֶל שְׂפִיר לְאֶקְוָשִׁי לֶחֶךְ מִיִּלְתָּה שְׁלֵשָׁה לְנִסִּים אֲפִילוֹ זֶה אֲחֵר וְכִיוֹן
 דִּרְוֵה אִי אֲחֵר וְאֲעִ"פ שֶׁלֹּא לְעֵינַי שְׁלֵשָׁה וּזְמוּנִים לֹא הוֹקֵסוּ אֲלֵךְ כְּשֶׁהֵעִדוּ
 בְּפִירְךָ בִּמְכוֹת (ס) הִרְוֹ יֵלֵךְ אֲעִ"פ שֶׁאִינוֹ הוֹלֵךְ לְהַעֲדִיר בְּצִד ה"מ
 בְּמִדְרָא אֲבָל לְצִסּוֹף דְּמַסִּיק יָקוֹם דָּבָר בְּמַקְיָמִי דָּבָר לֹא זָרִיכִי
 יִס דָּבָר בְּצִד וְכֵן (לָקֵמֵן דָּף ל:) לְעֵינַי אִין עַד נַעֲשֶׂה דִין נִרְאֶה
 דִּהָא דְטַעֲמָא דִּלִּין עַד נַעֲשֶׂה דִין נִרְאֶה אוֹ מָשׁוֹ דְּבַעֲיָן עֲדוּת
 עַל עֲדוּת אוֹ מָשׁוֹ דְּכַתִּיב (דְּבָרִים יט) וַעֲמַדּוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וְגו'
 אֶל לִפְנֵי הַדִּיּוּקִין וְלֹא שִׁיחָה בְּעִמְלָן דִּיּוּקִין וְהֵכָן טַעֲמִי לֹא שִׁיכִי אֲלֵךְ
 אֵל (ב"ב קיג: ד"ה י) שְׁנִכְסוּ כו' שְׁתַּכְּחוּ לְהַעֲדִיר אֲמִירִין נִמְלָא אֲחֵד מִסָּה
 מִרְיָן בְּפִרְק אֲחֵד דִּינֵי מִמּוֹנוֹת (לָקֵמֵן דָּף ל:) שְׁלֵשָׁה שְׁנִכְסוּ לְצִק
 יוֹשִׁין דִּין אֲבָל תַּכְּחוּנוּ לְהַעֲדִיר אִין עוֹשִׁין דִּין וְעוֹד נִרְאֶה לָרִי לְדַקְדָּק
 יִקְשִׁא דְרַב יְהוּדָה אֲדַרְבִּי יְהוּדָה דִּהָא בְּפִ"ק דְּמִכּוֹת (דף ו. ו. וס)
 שֶׁאִינוֹ מְכוּן לְהַעֲדִיר וְרַב יְהוּדָה קָאָמֵר (ב"ב דף קיג:) גְּבִי ג' שְׁנִכְסוּ
 עַד וְעוֹד לֹהֵא פִירוּשׁ לִית לִיה לְרַבִּי יוֹסִי לֹא תִהְיֶה שְׁמִיעָה גְדוּלָּה
 וְנִהְדָּרִין (ו) בַּחֲדָה שֶׁהָרָב אֵת הַנֶּפֶשׁ שֶׁרָאוּהוּ אֲעִ"פ שֶׁרָאוּהוּ בְּיוֹם וּמִיּוֹ
 אֵת עַד בְּרִאִיָּה וְאֲפִ"י עֵיד לְבָצּוֹף דִּהָא ר' יוֹסִי הוּא דְלֹאֲמַר עַד שִׁיחָה
 אֲלֵךְ הַתְּרוּ בּוֹ כֶּךָ שְׁלֹשָׁה וְכו' אֲלֵמָה וְכו' אִינוֹ מְחַשְׁבִּין עֲדִים אֲבָל
 הַתְּרוּ בּוֹ דִּלָּא מִהֵי סֵדֶר הַדִּיּוּקִיָּה בְּלֹא סִדְרוּתָא דְאַחֲרֵינִי וְלֹא אֲמִירִין
 בְּזִמְנָה שֶׁהַתְּרוּ בְּהֵן לֹא מָשׁוֹ דְרַבִּי יוֹסִי לֹא צַעִי הַתְּרוּ דְלִכְתִּי טַפִּי
 וְר' יוֹסִי צַעִי הַתְּרָאָה מִמֶּשׁ אֲלֵךְ דִּינֵי מִמּוֹנוֹת אֲתֵל לְאוֹסּוֹפִי וְהֵא
 אוֹ פְסוּל כו' מִדְּקָאָמֵר וּקְמִיפְלָנִי בְּפִלְגִּיתָא דְרַבִּי וְר' יוֹסִי הֵייוּ בְּמֵה
 דִּהָא וְשִׁמָּה רַב יְהוּדָה פִּסְק לְגַמְרִי כר' יוֹסִי אִי נָמִי לֹא פִסְק כּוֹתִימָה
 אֲבָל בְּזִינּוֹת עוֹדוֹת סִבֵּר כְּרַבִּי וְהֵאִי קָאָמֵר בְּמִכּוֹת (ס) הֵיכִי אֲמִירִין
 וְר' אֲחִים כו' וְהֵיכִי אֲמִירִין לֹא דַע לְרַחֵךְ הַתְּרָאָה לֹא דְיוּקָא
 לֹא שְׁנַדַּע שְׁתַּכְּחוּנוּ וְהֵיכִי אֲמִירִין לֹא וְכו':

פ.

עין משפט
נר מצוה

עג א ב (ג) מיי פ"ה
מהלכות עדות הל' ג ד
סמג לאוין ריג טוש"ע ח"מ
סימן לו סעיף א [וס"י נא
סעי' ד'] :

רבינו חננאל

פשוטות הן רבינו אמר
כנון שנמצא אחד מן
העידן קרוב או פסול ר'
האמר סבר לה כר' יוסי
דאמר בדני נפשות בטלה
העדות כלל ואין שם ידי
נפשות כלל אבל יש די
דיני ממונות דאמר רבי יוסי
הוא דאמר תתקיים העדות
בשאר. ורבנן כרבי דאמר
תתקיים העדות בשאר
ואצ"פ שנמצא אחד מהן
קרוב או פסול השאר
כשרין לדני נפשות דאמר
לא אתרו בהו ואמרי
אסאחודי. אתינן. ואנו
לחידוש לפרש בממונו.